

PERSONALİLƏR

İSMAYIL ŞIXLI – 100

Görkəmli alim, müəllim, istedadlı yazıçı, nasir, ədəbiyyatşünas, publisist, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü, Azərbaycan komsomolu mükafatı laureatı, filologiya elmləri namizədi, Azərbaycanın Xalq yazıçısı, M.F.Axundov adına ədəbi mükafat laureatı İsmayıl Qəhrəman oğlu Şıxlinski 1919-cu il martın 23-də Azərbaycanın Qazax rayonunun II Şıxlı kəndində müəllim ailəsində anadan olmuşdur. O, Kosalar kəndində ibtidai məktəbi bitirdikdən sonra Qazax pedaqoji məktəbində təhsil almışdır. Bir il Kosalar kənd orta məktəbində baş dəstə rəhbəri və müəllim işlədikdən sonra APİ-nin (indiki ADPU-nun) dil və ədəbiyyat fakültəsində 1937-1941-ci illərdə təhsil almışdır. İkinci Dünya müharibəsi başladıqda İsmayıl Şıxlı Sovet ordusunun tərkibində ön cəbhələrdə – Şimali Qafqazda, Krımda, III Belorusiya cəbhəsində, Şərqi Prussiya istiqamətində düşmənə qarşı sırası əsgər kimi vuruşmuşdur. 1946-1949-cu illərdə APİ-nin (indiki ADPU-nun) filologiya fakültəsinin aspirantı olmuş, müəllim, baş müəllim, xarici ölkələr ədəbiyyatı kafedrasının müdiri kimi fəaliyyət göstərmişdir. İsmayıl Şıxlı ictimai fəallığı ilə həmişə fərqlənmişdir. İsmayıl Şıxlı xidmətlərinə görə müxtəlif orden və medallarla təltif edilmişdir. 1979-cu ildə “Qırmızı əmək bayrağı”, 1985-ci ildə II dərəcəli

“İkinci Dünya müharibəsi” orden və medallarını, 1973-cü ildə Azərbaycan SSR Ali Sovetinin Fəxri Fərmanını almışdır.

Onun ilk mətbuat əsəri "Quşlar" şeiri 1938-ci ildə "Ədəbiyyat" qəzetində dərc olunmuşdur. İsmayıl Şıxlı şeirdə lövbər salmadan nəsrə yol almışdı və bu işdə o, Mehdi Hüseynin sözlərini də unutmamışdı. Mehdi Hüseyn ona yalnız gördüklərini, bildiklərini yazmağı tövsiyə etmişdi. İsmayıl Şıxlı buna əməl edərək "Konserv qutuları", "Həkimin nağılı", "Səhəri gözləyirdik", "Kerç sularında", "Haralısan, ay oğlan?", "Raykom katibi", "Daşkəsən" oçerklərini, "Ayrılan yollar", "Dəli Kür", "Ölən dünyam" romanlarını yazdı. O, xalq arasında yayılmış əfsanə və rəvayətləri mövzu kimi seçmiş, bu mövzulara yeni nəfəs vermiş, poetik, oxunaqlı bir formaya salmış, Azərbaycan dilinin, eləcə də söz sənətinin imkanları baxımından işləmişdir. İsmayıl Şıxlı burada xalqdan öyrəndiklərini xalqın özünə qaytarmaqla həm xalqın yazdıqlarını yaşatmış, həm də özünün bədii təxəyyülünü əsl yazıçı səviyyəsində təqdim etməyi bacarmışdır. Onun 1990-cı ildə çap olunmuş "Sapı özümüzdəndir" kitabında toplanmış əfsanə və rəvayətlər əsasında yazdıqlarının hər biri xalqın özündən qaynaqlanır. Xalqın yaratdığı əfsanə və rəvayətlərin motivləri əsasında "Məni itirməyin", "Sapı özümüzdəndir", "Sənə "aslanım" deyən", "Dəvəçi", "Şahın oğlu", "İlgim", "Ruzu", "Keçəçi", "Bəs zıncırovu kim asacaq?", "Xasiyyətimdir", "Xoruzbeçə", "Belə məmləkətdə" əsərlərini yazmışdır. Bu əfsanə və rəvayətlərin hər birinin adı arxasında dərin fəlsəfə durur.

İsmayıl Şıxlının məqalələri, rəyləri, çıxışları həmişə ədəbi ictimaiyyətin marağına səbəb olmuşdur. O, həmişə bu istiqamətdəki yaradıcılığında da xalqın ürəyindən keçənləri demişdir. Həm də məhz bu səbəbdən xalqın sevimlisinə çevrilmişdir. Bu qəbildən olan məqalələr sırasında "Gənc nasirlər haqqında", "Janrın tələbləri", "Aşıq yaradıcılığı haqqında", "Sənət xalqla birgə nəfəs almalıdır", "Səmimi yazıçı, həssas insan", "Böyük sənətkarın tələbləri", "Ürəklərə yol tapmalı", "Müharibə və insan" xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Bunların hər biri İsmayıl Şıxlının ədəbi-tənqidi görüşləri kimi bütün zamanlarda öz aktuallığını itirmir.

İsmayıl Şıxlı 1995-ci il iyulun 26-da Bakıda vəfat etmiş, Fəxri xiyabanda dəfn olunmuşdur.

Prezident İlham Əliyevin İsmayıl Şıxlının 100 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında sərəncamı bir daha göstərdi ki, ölkəmizdə ulu öndər Heydər Əliyevin ədəbiyyat sahəsinə, şairlərimizə, yazıçılarımıza olan diqqət və qayğısı bu gün də yaşadılır. Onun bu sahədə qoyduğu adət-ənənələr uğurla davam etdirilir.

dos. S.İmanova (ADU)